

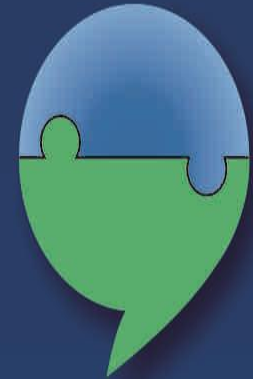
Klinikte İlk Görüşme-5

DÖRDÜNCÜ BASIMDAN ÇEVİRİ

İLK

THE FIRST
Interview

Görüşme

ÇEVİRİ EDITÖRLERİ

DOÇ. DR. SAİT ULUÇ - PSK. DR. İ. VOLKAN GÜLÜM - UZM. PSK. ECE ATAMAN

JAMES MORRISON

Prof. Dr. Nilhan Sezgin,

11.11.2018

2

KAPALI UÇLU SORULAR

Danışanın berrak ve kapsamlı iletişim kurmasına yardım ettiklerinden, görüşmenin ilk kısımları için açık uçlu sorular önerilmektedir. Görüşmenin ilerleyen kısımlarında, tanı ve tedavi ile ilişkili olabilecek özgül bilgilerin hangileri olduğunu anladığınızda kapalı uçlu sorular daha çok işe yarar.

Kapalı uçlu sorular "evet" ya da "hayır" gibi cevaplanabilecek sorulardır. Ya da kapalı uçlu soruların doğum tarihi, evlilik süresi gibi özgül cevapları vardır.

Kapalı uçlu sorular tanı ölçütlerine doğru ilerlemeyi ve önceki cevapları netleştirmeyi sağladıklarından, danışannızın sorununu saptayabilirsiniz. Kapalı uçlu sorular, ayrıca belli türden bilgileri tutan ve bunu paylaşmayan danışanlarda kaçamak cevaplara daha az alan tanır.

Ayrıca bu sorular, cinsel sorunların ya da psikozun olmaması gibi önemli bilgileri anlamınıza yardım edecektir. Yalnızca açık uçlu soruları kullanarak bu gibi belirtilerin olmadığı bilgisine ulaşamayabilirsiniz

BÖLÜM 11

GÖRÜŞMENİN İLERLEYEN BÖLÜMLERİNİN KONTROLÜ

ZİHİNSEL DURUM DEĞERLENDİRMESİ NEDİR?

Zihinsel durum değerlendirmesi, danışanın mevcut zihinsel işleyişi hakkında sizin değerlendirmenizdir. Köken olarak geleneksel nörolojik incelemenin bir parçası olan zihinsel durum değerlendirmesi, şimdilerde ilk ruhsal sağlık muayenesinin bir parçasıdır.

Bu ve bir sonraki bölümde zihinsel durum değerlendirmesi bir bütün olarak ele alınacaktır. Burada sunulan malzemenin miktarı ve türü ilk bakışta göz korkutucu gelebilir fakat bir kere öğrenildiğinde, otomatikleşecek ve bunu birkaç dakika içinde ele almak kolay olacaktır.

Zihinsel durum değerlendirmesi çeşitli bölümlere ayrılır ve bu bölümler farklı Şekillerde düzenlenebilir. Bütün bölümleri ele aldığınız sürece, kendi zihinsel durum değerlendirmenizi istediğiniz gibi düzenleyebilirsiniz.

En iyisi bir format seğmeniz, onu ezberlemeniz ve alışkanlık hline gelene kadar her seferinde zihinsel durum değerlendirmenizi o Şekilde yapmanızdır.

DUYGUDURUM

Duygudurum ya da duyuş (affect) terimleri, çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Bugünlerde bazı klinisyenler, bu terimleri birbirinin yerine kullanmaktadır.

Ben duygudurumu, kişinin hissettiğini iddia ettiği duyguyu ve duyuşu da kişinin nasıl hissediyor görüldüğünü tanımlamak için kullanacağım. Bundan dolayı, duyuş sadece belirtilen duygudurumunu değil, yüz ifadesini, duruşu, göz kontağını (ya da eksikliğini) ve ağlamaklılığı da belirtmektedir.

Duygudurumu (ya da duyuş) çeşitli boyutlarda tanımlanmaktadır: tür, değişim hızı, uygunluk ve (bazı gözlemcilerce) yoğunluk.

DÜŞÜNCE AKIŞI

Düşünce akışı terimi, aslında yanlış kullanılan bir terimdir. Bizim ilgilendiğimiz düşüncedir, fakat gerçekte algıladığımız ise konuşmanın akışıdır. Burada varsayılan, danışanın konuşmasının düşüncelerini yansıttığıdır.

Burada bahsedilen birçok sorun, sadece danışanlığın akut aşamasında belirgin olarak gözlemlenir. Bu sorunlar genel olarak iki grupta toplanabilir:

- (1) bağlantı eksiklikleri (kelimelerin bir deyim ya da cümle oluşturmak için bir araya geliş şekli) ve
- (2) anormal hız ya da ritim.

BÖLÜM 12

ZİHİNSEL DURUM DEĞERLENDİRMESİ II: BİLİŞSEL YÖNLER

DÜŞÜNCE İÇERİĞİ

Konuşan kişi o anda neye odaklanmışsa, bu onun düşünce içeriğidir. Şimdiki danışanlık öyküsünde düşünce içeriği, genellikle danışanyı tedavi aramaya yönlendiren nedenlerle ilgili olacaktır. Yaptığınız her değerlendirmede çeşitli düşünce içeriklerine değinmeniz gerekir.

Danışan bunların bazılarında kendiliğinden bahsedecektir fakat diğerlerini tarama soruları sorarak siz keşfetmelisiniz. Düşünce anormalliklerini araştırırken danışanın sizi sempatik ve arkadaşça görmesini devam ettirecek, nazik bir şekilde sorgulama yapın.

Anlık yargılamalar yapmayın ve duyduğunuz cevap karşısında şaşırmayın.

Unutmayın ki tabakların uğması ya da konuşan balıklar gibi tuhaf fikirler, sizin inandığınız (din ya da politika gibi) şeylerin size normal gelmesi gibi danışana da normal gelebilir.

BİLİNÇ VE BİLİŞ

Zihinsel durum değerlendirmesinin bir sonraki bölümünde, danışanın bilgiyi özümseme, işleme ve iletme becerisini değerlendirmeyi göreceksiniz. Bu amaçla kullandığımız klinik testler sadece yaklaşık sonuçlar verse de faydalı birer rehber olarak hizmet edebilirler.

Görevleri tanıtırken, bu rutin soruları yeni danışanların hepsine sorduğunuzu tekrar söyleyerek danışanınızı rahatlatmak isteyebilirsiniz. Umarım yeni başlayan klinisyenler, muhtemelen bu soruları sormak zorunda olmaktan utandıkları için, yaygın bir yanlış olan soruları "aptalca" olarak tanımlamak hatasına düşmez (Mantıklı danışan, "Eğer aptalcaysa, neden sorasın?" diye düşünebilir).

Bu görevleri değersizleştirmek danışanın soruları dikkatlice cevaplama motivasyonuna zarar verebilir. Bunları neden sorduğunuzu bilmek isteyen biri için cevap "sizi değerlendirmeme yardımcı oldukları için" olabilir. Bu soruları "basit" olarak da tanımlamamalısınız çünkü bu tür bir tanımlama, cevap vermekte zorlanan danışanın rahatsızlık hissini daha da arttıracaktır.

İÇGÖRÜ VE YARGILAMA

Zihinsel durum değerlendirmesi bağlamında, içgörü değerlendirdiğiniz herhangi bir sorunla ilgili danışanın fikirlerinin geçerliliği anlamına gelir. İçgörülü bir danışan, (1) bir şeylerin ters gittiğinin; (2) bunun gelecekteki sağlığına etkileri olabileceğinin; (3) sebebin biyolojik, psikolojik ya da sosyal (şeytanların ya da uzaylıların etkisinin aksine) olduğunun ve (4) bir tür tedavi gerektiğinin farkındadır.

Psikoterapiye katılma ya da psikodinamikleri anlama kapasitesi, genellikle bu değerlendirmenin içine dâhil edilmez. Eksik içgörünün önemli anlamları vardır. danışaneye yatma, bir bakıcı ya da vekil atanması, depo ilaç kullanımı ya da danışanın reddedebileceği diğer bir tedavi gereksinimi olduğu anlamına gelebilir.

Diğer yandan iyi içgörü danışanın tedavi planında iş birliği kuracağı, ilaçlarını düzenli kullanacağı ve görüşmelere düzenli geleceği konusunda güveninizi arttırabilir.

FORMAL ZİHİNSEL DURUM DEĞERLENDİRMESİNİ HANGİ DURUMLARDA ATLAYABİLİRSİNİZ?

Bu başlık altında yönlendirilen soruya verilebilecek en iyi cevap "Hiçbir zamandır." Çünkü tüm bilgi yazılı kayıtlarda size sunulsa bile, görüşme yapılan zamanlarda ayrıntılı bir zihinsel durum gözlemi yaparsınız.

Aslında sorduğumuz, "Zihinsel durum değerlendirmesinin bilişsel kısmını, güvenli bir şekilde hangi durumlarda atlayabiliriz?" sorusudur (bu, bu bölümün birçok kısmında ele alınmış bir sorudur).

Herhangi bir testi çıkarmak nadiren risksizdir ve bunu yaptığınız zaman, muhtemelen avantajları (zaman kazanmak ve danışannızı utançtan kurtarmak) ve dezavantajları (tanı için gereken bilgide eksiklikler) dengelemek gibi bir fikre sahipsinizdir.

Test yapmanın dezavantajları mantıksızdır çünkü testler, genellikle çok çabuk uygulanır ve danışanlar genellikle sorduğunuz her şeye nezaketle cevap verecektir.

BÖLÜM 13

KLİNİK İLĞİ ALANLARINDAKİ İŞARETLER VE BELİRTİLER

PSİKOZ

Psikoz basitçe, danışanın gerçeklikle bağının kopması anlamına gelir ve varsanların, sanrılarının varlığı ya da düşünce çağrışımlarının fark edilebilir şekilde zayıflamasıyla değerlendirilebilir.

Her ne kadar bugünkü tedavi yöntemleriyle bir kişinin uzun süre psikotik kalması olağan dışı olsa da bu durum hem kısa süreli hem de kronik olabilmektedir.

MADDE KULLANIM BOZUKLUKLARI

Madde kötüye kullanımı ortaya çıktığı kültür tarafından tanımlanır. Kültürümüzün pek çok kesimi (Mormonlarda olduğu gibi bazı dinler önemli istisnalardır), yetişkinlerin çoğunluğu, söz konusu olan sadece kafein olsa da madde kullanır.

Bir insanın madde kötüye kullanıp kullanmadığına dair fikrimiz, sadece kullandığı maddenin miktarı ya da sıklığıyla ilişkili değildir; aynı zamanda bu davranışın sonuçlarıyla ilgilidir. Bu sonuçlar davranışsal, bilişsel, yasal, ekonomik ya da fiziksel olabilir. Pek çoğu da bir bütün olarak toplumu etkiler.

SOSYAL VE KİŞİLİK SORUNLARI

Kişilik özellikleri, yetişkinlik yaşamı boyunca devam eden davranış ve düşünce örüntüleridir.

Bunların kişilik bozukluğu olarak tanılanabilmesi için, treytlerin danışanda rahatsızlık ya da işlevsel gerilemeye (iş/egitim, sosyal ya da duygusal) neden olacak kadar belirgin olması gereklidir.

DÜŞÜNME GÜÇLÜĞÜ (BİLİŞSEL SORUNLAR)

Fiziksel ve kimyasal travmaların pek çok çeşidi düşünmeyi etkileyebilir. Bu nedenlerin bazıları şunlardır:

- Beyin tümörleri
- Kafa travmaları
- Hipertansiyon
- Enfeksiyon
- Metabolik bozukluklar
- Operasyon sonrası komplikasyonlar
- Nöbet bozuklukları
- Toksik maddeler ya da psikoaktif maddeleri bırakma
- Vitamin eksikliği

FİZİKSEL YAKINMALAR

Danışan somatik yakınmalardan bahsediyorsa, fiziksel danışanlıklar (anatomik olarak mümkün olan kalp krizleri, astım, ülser, alerjiler ve benzerleri gibi) her zaman için herhangi bir klinisyenin öncelikli ilgi alanı olmalıdır.

Ancak ruh sağlığı merkezlerine gelen birçok danışan herhangi bir fizyolojik, kimyasal ya da anatomik temeli bulunamayan fiziksel yakınmalardan bahseder. Bu tip sendromlar tarihsel olarak hipokondriak ya da psikosomatik olarak adlandırılır.

Sıklıkla, danışan ruh sağlığı klinisyenine başvurduğu sırada tam bir tıbbi test ve değerlendirme zaten yapılmış olur.